

ipsa vitiata natura non creat vitium, sed naturam. Trahit vero illa vitium, non Dei opificio, sed iudicio. Tu autem utrum non insanias, si non valde insanis attende, qui non malum pœnale quod justum est, sed malum quod vocatur iniquitas dicis facere Deum: quid enim aliud facit, si nullo malo reis parvulis tanta mala vel ingerit, vel ingeri sinit? Verum tu non a nobis alloquendus et redarguendus; sed ab universa Ecclesia, si posses, exsufflandus et exorcizandus esses, a qua frustra exsufflari et exorcizari dicis infantes.

LIBER VI.

Ostendit Augustinus Julianum frustra libro suo sexto disputare contra id quod libro secundo de Nuptiis et Concupiscentia, cap. 34, assertum est, primi hominis peccato naturam humanam fuisse in deterius commutatam, ita ut non solum facta sit peccatrix, sed etiam genuerit deinceps peccatores. Liberi arbitrii vires, quibus integris poterat homo, et recte agere, cum vellet, et non peccare, si nollet, peccando eum perdidisse docet: illam autem prorsus improbat definitionem libertatis, quæ passim objectari ab adversario solet, scilicet, Possibilitas peccandi et non peccandi, etc. Dolores parturientium, spinas, labores, sudores, cæterasque mortaliæ ærumnas probat pœnas esse peccati; sed ipsam imprimis mortem pœnalem esse homini, qui sic divinitus institutus fuerat, ut nisi peccaret, non moreretur. Extrema parte libri expositionem in illud Apostoli 1 Cor. 15. Sicut in Adam omnes moriuntur, et in sequentia ejusdem capituli dicta, a Juliano prolata expendit et refellit. Tandem per totum fere librum dogma catholicum de originali vitio, quod Julianus ad Manichæam hæresim trahere ubique enititur, non modo abesse longe ab illa hæresi, sed etiam hæresim illam demonstrat nunquam a Pelagianis posse nisi catholici ipsius dogmatis auxilio et professione superari.

I. JULIANUS. « Non dubito ejusmodi opinionem hactenus super nostro fuisse certamine, ut ad quæstionem involutam magis, quam ad summam spectare fidei crederetur. Procul quippe ab studiis spiritalibus agitantes,

solis famæ aurulis commoventur; temporumque formidantes invidiam, nec compertæ veritatis præsidium tenentes, (ut fere in rebus trepidis, nulli minus quam sibi creditur,) tutius iter quod frequentius arbitrantur.»

AUGUSTINUS. Eo frequentius est iter nostrum, quo antiquius; quia catholicum est: vestrum vero tanto minus frequens, quanto magis novitium; quia hæreticum.

II. JUL. «Hoc autem impræsentiarum duabus ex causis accidit: quia et sententia Manichæorum de criminum est probata consiliis, et excitæ persecutionum procellæ inopes spiritus a veritatis favore deterrent.»

AUG. Quomodo est iter frequentius de sententia Manichæorum, cum sint admodum rari; aut quomodo persecutionem pro veritate patimini, qui subtrahitis parvulos Salvatori?

III. JUL. «Pars igitur et voluptati consulens et pavori, vel arenæ vel circi vel scenæ populis comitata luxuria, ambiens in omnibus flagitiis obtendere necessitatem, qua commissi invidia semper levatur, et fragores sæculi prævaricatione vitare: ea ergo sunt, quæ comitatiores faciunt vitiorum defensionem. Ex quo tamen vulgo pars maxima, ut præfatus sum, Traducianis et Catholicis vel de Deo rationes credidit consonare.»

AUG. Innumerabilis multitudo fidelium, quæ promissa est Abrahæ¹, quasi a vobis vulgaris turba contemnitur: quia videlicet paucis, quos Pelagianos, hoc est, venenis novitiæ pestis insanos facitis, potest placere quod dicitis, tam evidentem miseriam generis humani, quæ apparet in gravi jugo filiorum Adam a die exitus de ventre matris eorum², de peccati merito, quo in homine primo natura humana vitiata est, non venire. Unde vos sequitur, ut si nemo peccasset, cogamini etiam dicere in

¹ Gen. xxii, 17. — ² Eccli. xii, 1.

paradiso futura fuisse non solum tot et tanta onera molestiarum, quas videmus parvulos ferre; verumetiam tot et tanta vitia ingeniorum et corporum, cum quibus plerique nascuntur. In quo felicitatis et quietis loco etiam susceptam vestram, qua caro concupiscit adversus spiritum, libidinem ponitis; et nos qui eam tanquam adversarium vitium contra concupiscente spiritu debellamus, clausis oculis accusatis velut amicos voluptatis et luxuriæ; in quam nullus flagitiose ac turpiter cadit, nisi qui vestræ illi susceptæ, quam nos arguimus, vos defenditis, sollicitanti suadentique consentit.

IV. JUL. «Verum quia et in primo et in præsentem certamine, argumentatione Augustini claruit non esse eum Traducianorum Deum, quem Christiani justum atque omnium conditorem concinenti assertionem venerantur; præcipio jam animo, quo plurimi eorum quoque, qui cæco errore lapsi sunt, his agnitis corrigantur.»

AUG. Imo vero, his agnitis, quæ tuo fallaci vaniloquio secundum veritatis respondemus eloquium, neminem in errore hæresis vestræ nisi nimia vecordia vel perviciacia detinebit.

V. JUL. «Credit quippe adversum nos Manichæus, naturaliter mortales in flagitia facinoræque compelli: opinatur tenebrarum originem et corporibus materiam et criminibus præstitisse; voluptatem sexuum tabem esse generis humani, assertricem juris diaboli, et in universa dedecora hominum coactricem. Quem Traducianus omnifariam secutus, quippe ejus hæres et soboles, naturalia crimina, æternam de tenebroso nihilo mali necessitatem, et affectionem sensibus destinatam Sanctorum omnium pollutricem atque imaginem Dei in regno diaboli collocantem, oratione multiplici testatur.»

AUG. Manichæus naturam mali substantialiter Deo

bono coeternam, contra catholicam veritatem singulari vesania fabulatur: veritas autem catholica Deum solum sine ullo exordio confitetur æternum; non solum bonum, quod et ille dicit, verumetiam immutabilem, quod ille non dicit. Hunc ergo Deum summe bonum, et ob hoc omnino immutabilem, cui nulla natura coeterna est, quæ non est quod ipse, nec esset nisi facta esset, non de ipso, sed tamen ab ipso, hoc est, non de natura ejus, sed potentia tamen ejus, adversus Manichæorum dementiam prædicamus: factamque naturam, quæ nulla esse potuisset, nisi eam, quamvis non de se ipsa, tamen omnipotens natura fecisset, bonum esse quidem scimus et dicimus, sed illi non æquale qui fecit. Fecit enim Deus omnia bona valde¹; sed non summe bona, sicut est ipse: quæ tamen bona qualiacumque non essent nisi ea fecisset summe bonus; nec mutabilia ulla bona essent, nisi ea fecisset immutabiliter bonus. Ac per hoc, Manichæi cum quærent a nobis unde sit malum, volentes introducere malum Deo coeternum, nescientes quid sit malum: idque putantes esse naturam atque substantiam: respondemus eis, non esse malum ex Deo, neque coeternum Deo; sed malum ortum esse ex libera voluntate naturæ rationalis, quæ bene a bono condita est; sed bonitas ejus non est æqualis bonitati Conditoris ejus; quoniam non natura, sed opus ejus est; ideoque habuit peccandi possibilitatem, non tamen necessitatem. Nec possibilitatem autem haberet, si Dei natura esset, qui peccare nec vult posse, nec potest velle. Verumtamen rationalis ista natura in hac possibilitate peccandi si non peccasset, quando peccare potuisset, magnum sibi meritum comparasset: cujus meriti præmium etiam hoc esset, ut majore felicitate peccare non posset.

¹ Gen. 1, 35.

Sed hoc audito Manichæus adhuc pergit, et dicit: Si ex libera voluntate naturæ rationalis est malum, unde sunt ista tot mala, cum quibus nasci videmus, qui nondum libertate voluntatis utuntur? Unde est concupiscentia, qua caro concupiscit adversus spiritum, et ad peccatum perpetrandum trahit, nisi adversus eam spiritus fortius concupiscat? Unde in homine uno duarum rerum, ex quibus constat, tanta discordia? Unde lex in membris repugnans legi mentis, sine qua lege nemo nascitur? Unde tot et tanta vitia vel ingeniorum, vel corporum, cum quibus plerique nascuntur? Unde labores et calamitates nondum voluntate peccantium parvulorum? Unde cum rationis usus accesserit, in discendis litteris vel quibuslibet artibus tanta poena mortalium, ut ærumnosis conatibus etiam verborum cruciatus addatur? Hic nos respondemus, etiam ista mala ex voluntate humanæ naturæ originem ducere, qua granditer peccante, vitiata et cum stirpe damnata est. Unde naturæ hujus tam multa naturalia bona veniunt de Dei opificio, mala de judicio: quæ mala nullo modo esse naturas vel substantias non vident Manichæi; verum ideo dici naturalia, quia cum eis homines vitiata originis tanquam radice nascuntur. Sed vos novi hæretici contradicitis nobis: respondete igitur Manichæis; dicite unde sint tot ac tanta mala, cum quibus nasci homines si negatis, ubi est frons vestra? si fatemini, ubi est hæresis vestra? Sed mala ista non esse mala contendite, et paradisum non verum, sed vestrum, laboribus, doloribus, erroribus, gemitibus, fletibus, luctibus, etiamsi nemo peccasset, implete. Quod si non audetis, ne ab ipsis quoque puerulis rideamini, et emendandi ferulis judicemini; concludit adversus vos Manichæus, hæc mala, quæ de vitiata bona natura esse non vultis, de commixtione mali esse: quod malum dicit esse naturam

coæternam Deo atque contrariam. Ac per hoc ubi Manichæo conaris esse remotior, ibi efficeris ejus adjutor.

VI. JUL. « Jamvero in ipsum Deum, pari fine, impari exordio, accusationum tela jaculantur. Manichæus quippe dicit, Deus bonus malum non facit: sed addit, quia pro naturalibus culpis æterno incendio animas destinet; quod perspicuæ immanitatis est: ac per hoc, sine opinionis suæ, quem bonum dixerat, clara iniquitate contaminat. Porro Augustinus quasi ei ad quem scribit, fidens patrono, ausus grandiore despicit trepidationem magistri, nec dubitat inde incipere, quo Manichæus pervenit; pronuntiatque quod malum, id est, peccatum faciat Deus et creet, quem constat non convenire ei Deo, quem catholicorum fides colit. Hoc potissimum animo lectoris insidat, et nulli unquam fidelium majorem causam quam nobis incubuisse conflictus, et omnem qui naturam ipsam necessitatem criminis arbitratur, in Dei Christianorum cultu non habere consortium: quod quoniam frequenter inculcatum est; iterationem quippe utilitas causæ principalis exegit; veniamus jam ad discussionem primorum hominum, quorum taxatione aciei nostræ Numida quasi cetratus occurrit. »

AUG. Quid Manichæus dicat de commixtione bonæ et malæ substantiæ, nescire te crederem, nisi ea certe quæ adversus eundem errorem scripsimus, legisse te scirem: nam ex libro, in quo duarum animarum in homine constitutarum¹, quarum esset una bona, altera mala, eorum opinionem redargui, quædam contra me ipsum esse existimans testimonia protulisti. Manichæus ergo duas animas, sive spiritus, sive mentes, unam propriam carnis, eandemque non accidente vitio, sed coæternam Deo natura malam, alteram vero natura bonam tanquam Dei

¹ Ex lib. de duab. anim. c. 11.

OPERIS IMPERFECTI CONTRA JULIANUM, LIB. VI. 431
particulam, sed illius malæ permixtione maculatam, in homine uno esse contendit: et hinc vult fieri, ut caro concupiscat adversus spiritum, utique bonum, per animam suam malam, ut eum teneat implicatum; spiritus autem adversus carnem, ut ab illa commixtione liberetur. Quod si nec ultima mundi collagatione potuerit, tunc eum dicit affigi tenebrarum globo, atque in æternum tali supplicio detineri. Non itaque, ut dicis, Manichæi Deus « Pro naturalibus culpis æterno incendio animas destinet: » sed natura bonas animas pro alienæ malæ naturæ commixtione, cui malo eas ipse commiscuit, quas inde non potuerit liberare, non incendio æterno; nam nullum æternum Manichæus opinatur incendium; sed æterno, ut dixi, tenebrarum globo, quo mens tenebrarum includetur, affiget.

Catholica vero fides, quam reliquistis, ut Manichæorum, non plane quemadmodum putatis aut fingitis, oppugnatricem, sed potius adjutricem sectam novitiam conderetis, cum audit aut legit quod ait Apostolus, « Caro » concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus » carnem; hæc enim invicem adversantur, ut non ea quæ » vultis faciatis¹. » non naturas duas, boni scilicet et mali, inter se ab æternitate contrarias, et bello posteriore commixtas, sicut Manichæus hæreticus opinatur; sed sicut catholicus doctor Ambrosius², istam discordiam carnis et spiritus ex prævaricatione primi hominis in naturam vertisse cognoscit; ut non intelligatur hæc natura hominis primitus instituti, sed in naturam versa poena damnati. Hæc fides non est cetra Numidica, de qua nobis velut facetus insultas; sed est veridicum scutum in quo omnes sagittas ignitas maligni, sicut hortatur Apostolus, extinguimus³. Hoc muniebatur scuto, quando

¹ Galat. v. 17. — ² Ambros. lib. 7. in Luc. 11. — ³ Ephes. vi. 16.

vobis futuris jam occurrebat armatus, non quidem Numida, sed tamen Poenus ille Cyprianus, quo rursus nomine tua in nos insilit vana loquacitas; hoc, inquam, scuto armatus Poenus ille dicebat in libro de Oratione dominica, id nos orare, cum dicimus, « Fiat voluntas » tua sicut in cœlo et in terra ¹, » ut inter duo ista, id est, carnem et spiritum, Fiat Deo opitulante concordia. Ubi Christi miles egregius et a Manichæis et a vobis conjuncta ignita maligni jacula extinguit: cui maligno militant omnes hæretici, et cujus castra tyrocinio vestro putastis augenda. Nam spiritus et carnis quærendo concordiam, contra Manichæos docet, ambas quibus constamus bonas esse naturas, si discordiæ malum divina miseratione sanetur: vobis autem resistit, quia carnis concupiscentiam dicitis bonam, qua infestante existit ista discordia, quam poscit ille sanari; et tunc existit quando bene agimus, ut infestant concupiscentiæ carnis, contra concupiscente spiritu repugnemus. Nam si consentimus, non optabilis, sed culpabilis, vel etiam damnabilis fit spiritui, cum carne concordia. Contra vos est etiam, quia libero datis arbitrio, quod ille ut fiat in homine, a Deo intelligit esse poscendum. Tu autem qui nesciens quid loquaris, objicis mihi quod dicam Deum creare peccatum, resiste Manichæo dicenti in discordia carnis et spiritus duas inter se contrarias mali et boni apparere naturas. Unum est enim quod respondeamus, ut pestis ista vincatur, hanc scilicet discordiam per prævaricationem primi hominis in nostram vertisse naturam: quod tu negando conaris ut vincant, satisque manifestaris falsus Manichæorum oppug-nator, verus adjutor.

VII. JUL. « Ingerit quippe omnibus scripturis suis, Adam atque Evam bonos tantum a Deo conditos, id est,

¹ Matth. vi, 10. — Vide lib. 2. prioris operis cont. Jul. c. 3.

nulli naturali crimini mancipatos, eosque libera voluntate peccasse, sed ita granditer, ut omnia in natura sua Dei instituta subruerent ¹. » Illud, inquit, peccatum valde majus atque altius diabolus infixit, quam sunt ista hominibus nota peccata. Unde illo magno primi hominis peccato, natura ibi nostra in deterius commutata, non solum facta est peccatrix, verumetiam generat peccatores: et tamen ipse languor, quo bene vivendi virtus periit, non est natura, sed vitium. Illud ergo peccatum, quod ipsum hominem in paradiso mutavit in pejus, quia multo est grandius quam judicare nos possumus, ab omni nascente trahitur. « Ecce quam aperte quid sentiret exposuit: Primi, inquit, illi homines bonam habuere naturam, sed peccatum tam immane, tam inæstimabile perpetrarunt, ut virtutem bene vivendi interimerent, liberi arbitrii lumen extinguerent, facerent in reliquum peccandi necessitatem; ne cui esset possibile de eorum stirpe nascenti, in virtutum decora conari, et declinatis vitiis compotem fieri sanctitatis.

AUG. Videris tibi, vel etiam consortibus tuis Pelagianis aliquid dicere, cum relicta auctoritate divina, humana vanitate jactaris, et argumentationibus cordis tui sanctorum Scripturarum veritati adversaris et obstrepis. Nam utique si Christiano atque catholico animo attenderes quod ait Apostolus, « Corpus quidem mortuum est propter peccatum ². » profecto intelligeres tam granditer peccasse primum hominem, ut eo peccato, non unius hominis, sed totius generis humani mutata natura ex possibilitate immortalitatis in necessitatem mortis lapsa corruerit: ita ut etiam qui convertuntur ad Deum, per unum Dei et hominum mediatorem hominem Christum Jesum non continuo immortalitatem corporis sumant; sed eis

¹ Lib. 2. de Nupt. et Cone. c. 34. — ² Rom. viii. 10.

per Spiritum Dei, quo nunc inhabitantur, danda postea nunc promittatur. Quod idem Apostolus eodem loco sic explicat : « Si quis, inquit, Spiritum Christi non habet, » hic non est ejus. Si autem Christus in vobis est, corpus » quidem mortuum est propter peccatum, spiritus autem » vita est propter justitiam. Si ergo Spiritus ejus qui sus- » citavit Jesum ex mortuis, habitat in vobis ; qui suscita- » vit Jesum Christum a mortuis, vivicabit et mortalia » corpora vestra per inhabitantem Spiritum ejus in vo- » bis ¹. » Corpus ergo mortuum est propter peccatum ; quoniam necessitatem mortis etiam in viventibus habet. Quod autem peccatum nisi primi hominis ? Quando quidem per justitiam secundi hominis, id est, Christi, eidem corpori quod nunc mortuum dicitur, vivificatio beata ventura est. Unde et secundus homo et secundus Adam dictus est Christus : cum inter Adam hominem factum, et Christum hominem natum, tot generationes hominum transiisse videamus, nec in earum ordine possit dici secundus homo, nisi Caïn : sed quia prima est mors corporis, quæ facta est propter peccatum Adæ, in qua decurrit hoc sæculum ; secunda vita est corporis quæ fiet propter justitiam Christi, et facta est in carne jam Christi, in qua vita futurum sæculum permanebit ; ideo ille primus vel Adam vel homo, iste autem secundus est dictus. Et non vis intelligere tam grande illius fuisse peccatum, ut mortalium sæculum, hujus vero tam grandem justitiam, ut immortalium sæculum propagaret ?

Et mihi objicis peccati primi hominis granditatem, quæ tanti mali hominum omnium extitit causa, quasi hoc ego solus vel primus dixerim ? Audi Joannem Constantinopolitanum excellentis gloriæ sacerdotem : Peccavit, inquit, Adam illud grande peccatum, et omne genus

¹ Rom. viii, 9.

hominum in commune damnavit. Audi etiam in Lazari resurrectione quid dicat, ut intelligas etiam corporis mortem de illo grandi venisse peccato ¹. Flebat, inquit, Christus quod eos qui immortales esse potuerunt, diabolus fecit esse mortales. Ubi, obsecro te, diabolus omnes homines fecit esse mortales, nisi in illo cui prævaricationis inflixit tam grande peccatum, quo ex paradisi beatitudine in tantam miseriam, quam videmus atque sentimus, genus projiceretur humanum ? Quod non sola mors corporis, sed ipsius quoque animæ, quam corruptibile aggravat corpus, mala tot et tanta testantur, et grave jugum super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum : sub quo jugo est etiam quod in Psalmo legitur, « Universa vanitas omnis homo vivens ². » Quæ tu mala nolens tribuere illi grandi peccato primi hominis, quid agis, nisi ut ea, tu quidem paradiso illius tam magnæ felicitatis importes, tanquam et illic futura essent, si nemo peccasset ; Manichæi vero ea tribuant genti tenebrarum, non te accusante confusi, sed adjuvante confisi, nisi tecum fiant tanquam invictissimo gladio catholica veritate confossi ? Non autem, ut insimulas, dicimus : « Nemini de primorum hominum stirpe nascenti esse possibile in virtutum decora conari. » Conantur enim multi, in quibus Deus operatur et velle ³ : nec sine fructu perventionis ipso adjuvante conantur. Sed si animam corpus corruptibile non gravaret, non utique conarentur. Ac per hoc in paradiso, (si nemo peccasset, et super filios Adam grave jugum non esset) sine conatu Deo suo facile et feliciter obedirent.

VII. JUL. « Illorum ergo primorum hominum, id est, tantum duorum, opitulari sibi laudem arbitrat, ad

¹ Joan. Chrysost. epist. ad Olymp. et hom. de Lazar. — Vide lib. i. Operis prioris contra Jul. c. 6. — ² Psal. xxxviii, 8. — ³ Phil. ii, 13.

distinctionem inter Manichæos et Traducianos tenendam : qua opinione haud facile quidquam vel eminentius¹, vel impudentius offendi potest. Libertas, inquit, arbitrii, post quam se uti cœpit, vires suas perdidit. Et ut conversi ad eum, pedetentim omnia perscrutemur : confiteris nempe primum hominem effectum esse arbitrio libero, bonumque a Deo conditum, nulla ab exordio peccati tabe pollutum ; sed conditionis innocuæ sponte deinceps prævaricatum, coactionem inevitabilem cunctis ex se oriundis intulisse peccandi. Hoc certe est dogma vestrum, quod nos de Manichæi cœno testamur expressum, qui et ipsius Adæ naturam, licet de primæ concretam flore substantiæ, multo meliorem secutis, tamen malam naturaliter opinatur. »

AUG. Superius quæ dictæ sunt, satis indicant, et catholicum dogma nostrum, et dogma hæreticum vestrum, de primis hominibus et posteris eorum ; illis rectis a Deo conditis, istis autem, quamvis eodem conditore, tamen de natura peccato vitiata cum peccati vinculo exortis, atque a salute in qua homo primitus factus est in contagionis languorem et mortis necessitatem originis conditione dejectis. Propter quod eis ope opus est Salvatoris², qui primum salvos facit remissione omnium peccatorum ; post etiam omnium sanatione languorum. Jam baptizatis enim, et eis qui jam Spiritum sanctum acceperant dicebat Apostolus : « Caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem ; hæc enim » invicem adversantur, ut non ea quæ vultis, faciatis³. » Ubi tu qui negas liberum arbitrium vires suas perdidisse peccando, id est, male se utendo ; quid respondebis audiens, quod carne concupiscente adversus spiritum, non ea quæ volunt faciant et fideles, non ea quæ volunt faciant

¹ Forte amentium. — ² Psal. cii, 3. — ³ Galat. v, 17.

etiam hi quibus sunt in baptismo dimissa peccata ; non ea quæ volunt faciant, quos Apostolus ex auditu fidei dicit accepisse Spiritum sanctum¹ ; postremo non ea quæ volunt faciant per liberam voluntatem, quos ait idem Doctor gentium, vocatos in libertatem².

Deinde tam disertus defensor ipse libidinis, qui velut patronus egregius pro suscepta tua tantum audes, ut concupiscentiam carnis, qua concupiscit adversus spiritum, etiam in paradiso non dubites fuisse ante peccatum ; non vides ad hoc te compelli, ut dicas nec tunc fuisse in illis primis hominibus efficacem liberam voluntatem ? Si enim et tunc caro concupiscebatur adversus spiritum, non ea quæ volebant utique faciebant. Sed quoniam per liberum arbitrium, quod tunc integerrimas vires habuit, ea faciebant procul dubio quæ volebant, id est, divinæ legi non solum nulla impossibilitate, verum etiam nulla difficultate serviebant : tua ibi suscepta non fuit, qua caro concupiscit adversus spiritum, per quam fit ut homines jam etiam per fidem conversi ad Deum, jam baptizati, sanctificati, in libertatem vocati, non faciant in extinguenda vitiosa delectatione quæ volunt. Verissimumque illud est, quod per antistitem Ambrosium fides catholica dixit³, hoc vitium quo caro concupiscit adversus spiritum, per prævaricationem primi hominis in nostram vertisse naturam.

Quo telo inevitabili et insuperabili veritatis, et Manichæus obtruncatur, et tu. Ambo quippe in hac re, videto quis vestrum pejus, tamen prorsus erratis : tu propterea, quia contendis quod ista pestilentia malum non sit ; ille autem, quia malum quidem agnoscit, sed unde sit nescit, et fide catholica destitutus fabulam mendaciorum et turpitudinum plenam, de duarum naturarum

¹ Galat. iii, 2. — ² Id. v, 13. — ³ Lib. 7. in Luc. 12.

boni scilicet et mali permixtione componit. Nunc ergo nostra justitia est, ut justificati per fidem pacem habeamus ad Deum¹, contra vero carnis concupiscentiam nos oppugnantem, per ipsius Dei auxilium repugnante spiritu dimicemus. Non est ergo hujus vitæ justitia, vitium non habere; sed vitia non eis consentiendo minuere, eisque resistendo, temperanter et juste et pie vivere. Nullum autem cui resistamus habere vitium, posterioris est vitæ, quæ bene gestæ præsentis est præmium; sanatione nostræ, non (sicut Manichæus, cujus es adjutor, insanit,) alienæ separatione naturæ. Ecce dogma nostrum non est de Manichæi cœno, sicut criminæris, expressum; quo dogmate Manichæum, si non omnem sensum amisisti, tecum cernis oppressum.

IX. JUL. « Nobis igitur in præsentī convincenda primo est sensus vestri hebetudo; tum ostendendum quod sæpe jam fecimus, ne uno quidem pede a Manichæorum vos gurgustiis meritoriisque discedere. Initio igitur, amen-tissimum est arbitrii negotium seminibus immixtum putare, et officia voluntatum inolevisse conceptibus: ut ea, quæ est clarissimā atque vastissima, naturarum et studiorum distinctione sublata, voluntas primorum posteris se ingenuisse dicatur. Cui errori obluctatur quidquid in rebus est. Nunquam si quidem filii disertorum venustatem artis paternæ in vagitibus attulerunt, aut soboles histrionum doctis motibus ad verba manus tetendit: nec bellatorum filii tubam populo poposcerunt. Licet hac forma, exempla omnium persequi clariora tonitribus concinentia. Respondebit universitas, alios esse naturæ limites, alios voluntatis; conditionesque seminum studiorum appetitibus pervias esse non posse. Bardissimum itaque et depositæ stoliditatis apparuit, credere conver-

¹ Rom. IV, 1.

sum in naturam, quod voluntarium fuisse fateare. Cæterum illud aliud longe longeque deformius, quod possibilitatem operandi initio ais operationis absumptam, id est, ut liberum arbitrium, (quod non est aliud quam possibilitas peccandi et non peccandi, nulli partis alterutræ subdita violentiæ, sed quæ habeat facultatem in quod voluerit latus suoapte insistendi arbitratu,) postquam cœpit alterum velle, utrumque posse perdiderit. »

AUG. Ita-ne vero non cernis, Manichæo te, ignoranter quidem, sed instanter tamen isto tuæ loquacitatis inflato atque spumoso strepitu suffragari. Si enim quærente illo a nobis unde sit malum, qua quæstione consueverunt corda inerudita turbare; nos responderemus, de libera voluntate rationalis creaturæ exortum: atque ille diceret, Unde ergo sunt ista tot mala, quæ non jam natis, et voluntatis arbitrio accedente ætate jam utentibus accidunt, sed cum quibus vel omnes, vel plerique nascuntur? Omnibus quippe congenita est carnis concupiscentia, qua caro concupiscit adversus spiritum, etiam recta fide atque doctrina pietatis imbutum; omnibus congenita est quædam etiam tarditas mentis, qua et hi qui appellantur ingeniosi, non tamen sine aliqua laboris ærumna vel quascumque artes, vel eas etiam quas liberales nuncupant, discunt, vel ipsius religionis uberiores scientiam consequuntur. Quidam etiam corpore deformi et aliquando monstruoso, multi obliviosi, multi ad intelligendum tardi et obtusi, multi iracundi, multi libidinosi, nonnulli etiam omnino excordes fatuique nascuntur. Quid aliud catholica responderet fides, nisi hæc omnia mala, ex quo peccavit homo, et de paradiso, id est, loco felicitatis ejectus est, ex natura quæ peccati contagione vitiata est, exoriri? Neque enim, si nemo peccasset, vel talia in paradiso, vel alia ulla vitia nascerentur.